

פרשת דברים - חזון
אב תשפ"ה

זמני כניסת ויציאת השבת

ירושלים	19:00	20:15
בני ברק	19:18	20:17
ציריך	20:00	21:55
וינה	20:16	21:42
אנטוורפן	21:10	22:40
פריז	21:00	22:24
לונדון	20:35	21:44

דבר הישיבה

על הר ציון ששמים

סיפר הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל: שמעתי ממרן רה"י הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל הראש ישיבה דמיר, שסיפר, שכשבא בפעם הראשונה לכותל המערבי, הבחין ביהודי אחד [היה זה רבי זאב שחור זצ"ל] שעומד ובוכה בדמעות שלישי. המתין עד שגמר לבכות, וניגש אליו ושאלו האם יש לך ר"ל איזה חולה בבית שלכן אתה בוכה? אמר לו היהודי, שברוך ה' כולם בריאים. ושאלו א"כ אולי חסר לך כסף ולכן אתה בוכה, אמר לו היהודי שב"ה יש לו ממון רב, א"כ למה אתה בוכה? ענהו היהודי שכשאני בא לכותל המערבי ואני רואה שבית המקדש חרב ושכינתא בגלותא האין לא אבכה!!

סיפר מרן הראש ישיבה דמיר שכשהוא המשיך לדבר עם אותו יהודי, התברר כי אין זה הפעם הראשונה שאותו יהודי בא לכותל, אלא בכל יום ויום הוא בא ג' פעמים להתפלל בכותל, ובכל פעם היה בוכה על החורבן בדמעות שלישי.

והפטי"ר ע"ז הראש ישיבה דכשהוא עצמו הגיע בפעם הראשונה לכותל, הוא לא בכה כל כך כמו שבכה אותו יהודי בכל פעם ג' פעמים ביום...

(שלמי תודה - בין המצרים)

הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובזה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתי הישיבה

(מרח המשיג הנד"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

גליון שבועי לתלמיד, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 588

מתורת רבותינו

מדוע התווכח רבה של מיר עם מוכר הספרים בערב תשעה באב?

בעין יפה! מדוע איפוא שינית ממנהגך, והנך עומד בשעה זו ומתווכח עמי על פרוטה ממש?

לדידי לא כל הספרים שווים בעיני - השיב רבי אברהם צבי למוכר - בדרך כלל, כשאני קונה ממך ספר, אני מצפה שבעזרת ה' אשתמש בו שנים רבות, ואף אורישנו ברבות הימים לבני אחרי. ואילו ספר "קניות" זה איני צריך לו אלא לשנה זו בלבד, שהרי אנו מקווים ומצפים בכל יום לביאת המשיח, ושוב לא נצטרך לומר קניות בתשעה באב...

מסופר על הגאון הגדול רבי אברהם צבי קמאי הי"ד - אב"ד מיר, שנכנס בערב תשעה באב אצל מוכר ספרים אחד וביקש לקנות ספר "קניות לתשעה באב". ואף שמחיר הספר הקטן היה מועט, עמד רבי אברהם צבי עם המוכר על המקח שעה ארוכה, שלא כדרכו, והתווכח עמו ממש על שוה פרוטה.

תמה על כך מוכר הספרים, שהכיר את רבי אברהם צבי כאחד הקונים הטובים שלו, ואמר לו בנימה של תרעומת: מה יום מיומיי, רבי? הרי אתה רוכש אצלי ספרים בדמים מרובים כל ימות השנה, ומשלם תמיד

גדול כח הבושה - שהחריבה את בית מקדשנו

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל וגו' (א, א).

זצ"ל, בבוא משה להוכיח את בני ישראל על חטאיהם הידועים, כגון חטא העגל חטא המרגלים ועוד נמנע מלפרט את החטאים בפירוש והזכירם רק ברמז - כדי שלא לביישם. ללמדנו מה גדול כבוד הבריות ומהי חובת הזהירות בו.

לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודו של ישראל (רש"י).

כלל גדול בהנהגה שבין אדם לחברו למדנו כאן, אומר מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ

ימים מקדם

לפנינו מודעה מעניינת

שהתפרסמה

מישיבת מיר בשנת

תרס"א (לפני 124

שנה) בו מודיעים

כי לא יקובל שום

בחור אם אין בכוחו

ללמוד בעצמו גמרא

עם פירוש התוס'

ומפרשים בלב מבין

מס' י מודיעים לאמר: שלא יקובל שום בחור ללמוד בה, אם אין בכוחו ללמוד בעצמו, נמרא עם פיהתוס' ומפרשים בלב מבין, וישאל במכתב ע"ש הרב הגאון ה"ג מ"ה אליי ברוך קאמאי שליט"א הר"ם, אם יש מקום לקבלו ויקבל השוכה, שבאפשר לקבלו, וישלח את תעודת הרב הגאון בעירו, המעיד על כשרונות למודי, וישרת דרכו. ומאת הרבנים הגאונים די בבבל אתר מבקשים, שלא יתנו תעודותיהם גם לאלה שקבלו השוכה נבוא, מרם ידע כבוד את ישרת דרכו של הבחור וכחו בלמודו. ובכלל האמור הנה גם הבחורים שלמדו שם, ונסעו לביהם על החג, וכן גם אלה שאינם נזקקים להסביכה, כן נדרש להם להיות אהם פ"ס בחוק לא פחות מחצי שנה, ולא יאחרו באהם כן ר"ח מ"ח תרס"ב הבע"ל, וכל מי שלא ישמור את האמור, ויחסיר אף אחד מהאופנים האמור לסעלה, לא יקובל בשום אופן, ויפסיד את ההוצאה לנסיון.

מתורת רבותינו

בוקעת רקיעים, והיא היא שהחריבה את בית המקדש ושרפה את ההיכל !
שיחות מוסר (תשל"ב עמ' קלג)

קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו".
בית המקדש נחרב בגלל יחיד אשר בושתי הניעה אותו להיות "רודף" של כל ישראל ולמוסרם למלך רומי. בושתי, אפילו בושתי של אדם מושחת כזה,

אין הדברים אמורים בכבודו של הכלל כולו דווקא, אלא אף בכבודה של הפחותה שבבריות, שכן מצינו בגמרא (גיטין נז.) "אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדול כחה של בושתי, שהרי סייע הקב"ה את בר

"חומש דברים" - הוא ספר "מוסר המוסרים"

אלה הדברים אשר דבר משה וגו' (א, א).

ישראל" ומסיים "לכל המורא הגדול שעשה להם משה", במתן תורה - השיגו אז ישראל יראת ה' על פניהם, וזה ודאי יסוד וכלל כל המוסר.
דעת תורה (דברים ח"ב בהקדמה)

ליראה וגו', זה תכלית כל התורה, אלא כיון הסבא ז"ל להגיד כי חומש דברים הנהו אמנם ספר "מוסר המוסרים", כענין אמרם על שיר השירים (מובא בפירוש"י שה"ש א, א) "שכל הכתובים קודש, ושיר השירים קודש קדשים", הספר דברים מתחיל בסוד התוכחה, ב"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל

כתב מרן המשגיח **רבינו ירוחם** זצ"ל: "חומש דברים" - אשר הסבא מקלם זצ"ל קראהו בשם "ספר המוסר", וודאי שלא כיוון הסבא זצ"ל למעט מכך את יתר הספרים כי אינם חכמה ומוסר גם יחד, הרי כל התורה כולה הן אחת - ספרי מוסר ודאי, כנאמר (דברים י, יב) מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם

חומש דברים - הוא ספר מוסר!

אלה הדברים אשר דבר משה וגו' (א, א).

וחושש שיקדימוני, לכן אני לומד בעמידה. **חומש דברים, הרי הוא ספר מוסר!**
קול התורה (ס, מד)

להפתעתו, מצאו עומד ליד הסטענדר וקורא בקול חומש דברים.
הסביר המשגיח זצ"ל: "אני מקבל תרופות רבות

שבועיים לפני פטירת המשגיח הגה"צ **רבי יחזקאל לוינשטיין**, והוא חולה ומסובל ביסורים בזקנה מופלגת, הגיע אליו אחד מתלמידיו הקרובים לבקר.

עד כמה מסוגל האדם להיות כפוי טובה

אחרי הכותו את סיחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרות באדע"י (א, ד).

אף שאינו מוציא דברי כפירה אלו מתוך פיו, בכל זאת מגלים לנו חז"ל הקדושים שקרובים המה אליו מאד בהרהוריו ובמחשבתו.
כשרואים להיכן שייך להתדרדר, פשוט הוא כמה מוטל עלינו להתייגע ביראת שמים ללא כל הפוגה בכל יום ויום.
אור יחזקאל (ח"ו עמ' ש"ט)

לוינשטיין זצ"ל כאן אנו רואים עד כמה עמוקים הם כוחות נפש של האדם, שאפילו בעומדו בנסיון קל הוא כבר קרוב לכפירה ומרידה בהש"ת, עד כדי כך שהוא יכול לזרוק את כל מה שקיבל מלא חופניים חסדים נוראים שנזקק להם וקיבל בעין הטובה והרחבה ביותר ולומר מה קיבלתי מהש"ת.
לא רק בשעת נסיון יכול להגיע למדה זו אלא אפילו כאשר רואה שלא כל רצונותיו ושאיפותיו מחיי העולם הזה התגשמו, הוא כבר מסוגל לומר שלא קיבל ולא רכש מאומה וכביכול זורק הכל וכוfer בטובת הש"ת,

"אמר משה אם אני מוכיחם קודם שיכנסו לקצה הארץ, יאמרו מה לזה עלינו מה היטיב לנו אינו בא אלא לקנתר ולמצוא עילה שאין בו כח להכניסנו לארץ, לפיכך המתין עד שהפיל סיחון ועוג לפניו, והורישם את ארצם ואח"כ הוכיח" (רש"י)
הדברים מופלאים איך ניתן היה להעלות על דל שפתים טענה כה מוזרה ארבעים שנה משה רבינו מנהיגם ומיטיב להם בלי גבול ואיך יתכן לחשוב ולדבר כך?
אלא היה אומר הגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל**

מכתבי רבותינו

"ועיקר ה' מה אבדנו בחורבן הבית רחמנא לצלן ואיך הוא מצב הדור עתה ואמרנו כי גם אנחנו במצב הדור רחמנא לצלן וזו היא פשוט כי מצב הדור הוא לפי שרשי הזמן... אך דעו כי ב"ה אני מרגיש את עצמי בטוב הבריאות כי האויר בירושלים הוא מהיותר טובים שבעולם ואני מרגיש זה..."

ט"ו אב תש"ט:

החיים והברכה לכבוד וכו': אחדשה"ט ברוב אהבה:

דיברנו בימים אלו ענינים שונים, ועיקר ה' מה אבדנו בחורבן הבית רחמ"ל ואיך הוא מצב הדור עתה ואמרנו כי גם אנחנו במצב הדור רחמ"ל וזו היא פשוט כי מצב הדור הוא לפי שרשי הזמן, כן הבאנו דוגמאות להבין זאת, כי כל מה שהוא בכח בנקל הוא להיות בפועל ואם יניח עצמו לפי טבעי שרשי הזמן מה נורא הוא, בלי עבודת המוסר אי אפשר לעקור את עצמו מהטבע הנ"ל. קבלתי כל הסמים ע"י... תודה לכם, אך דעו כי ב"ה אני מרגיש את עצמי בטוב הבריאות כי האויר בירושלים הוא מהיותר טובים שבעולם ואני מרגיש זה, כן יש כעת כבר הכל, ואין מה להתאונן ח"ו, מברך אני אתכם בכל טוב סלה, יתן ד' שלום וטובה בלי שום מקרים רעים ח"ו לכלל ישראל:

אביכם המצפה לשמוע מכם טובה:

מכתב מהגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל (הובא "אור יחזקאל" - מכתבים מכתב נז) שנשלח מהישיבה בירושלים לפני 76 שנה בחודש מנחם אב בעיני חורבן הבית בירושלים עיר הקודש:

מורנו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אריה לייב פינקל זצוק"ל

במלאות תשע שנים להסתלקותו - ו' אב תשע"ו

מאמר ב' | מגישים אנו ידיעה נוספת: על הרבצת תורתו בישיבתנו הק' במודיעין עילית
[מתוך ספר לדמותו שנמצא בשלבי עריכה מתקדמים תודתנו נתונה לידידנו הרב אברהם ארנטרין]

דרך הלימוד

דרך השיעור היתה, שהיה מקיף את כל הסוגיא הנלמדת בבהירות גדולה, בעיקר על דרך הפשט ומהלך הסוגיא מראשית ועד גמירא, בהיצמדות עצומה לאמיתות של תורה ובבית הלב להרגיש את הדברים. כך שלאחר שנפרשה הסוגיא לפני הלומד, שוב נפשטו מאלו הקושיות והערות שהועמדו בתחילת לימוד הסוגיא, ובעונותיו העצומה הצליח להסיר גאונותו שניבטה במהלך השיעור.

הוא הקפיד לעמוד בשיעור על נקודה אחת, כפי שהתבטא - 'להקל על השומע', 'שיבין כל שומע' בבהירות מוחלטת. לא אחת מסר בשיעור רק חלק קטן מהדברים שהכין, וכל זאת - 'בכדי שכל שומע, אף תלמיד צעיר, יבין את כל מהלך השיעור' [ובחברות לקבוצות ובכתיבה הושלמו הדברים].

היה מדייק כל מילה בכתיבה, לאמיתות הדברים, היתה זו מלאכה של כמה שעות בליבון וניסוח הדברים באופן הקצר והברור. היו שנים שכמעט לא ראה כלום, והתקשה לקרוא, והיה צורך להשמיע לפניו והיה מפליא איך שהיה תופס כל מילה ומילה, עד שאפילו המשמיע לא שם לב למילים כמוות.

ב'בין הזמנים' כשהיה פחות לחץ של שיעורים, היה לו יותר זמן להתמקד בפשט, ולכן השקיע הרבה בבהירות הפשט.

מספר תלמידיו רבי אליהו הילדסהיימ: ביקשתי ממנו לזכות ללמוד יחד, ודרכו בקודש היתה לבדוק את המבקש במשך זמן קודם שהסכים, אבל זכות המשפחה עמדה לי, מתוך שביד מאוד את הסבא רבי אליהו מאיר פינקל זצ"ל שבעצמו למד עמו בחברותא, ולכבוד חמי רבי גדלי פינקל שליט"א, הסכים. לא לפני שהזהירני מראש, כי יש לו הרבה מפרעים והוא צריך זמן פנוי להכנת השיחות וכדומה, אבל אפשר לנסות קצת, ובי"ה התחלנו והמשכנו בכך כעשרים שנה.

הלימוד שלנו בחברותא מחולק לשלוש תקופות: הראשונה שבהם כששימש בקודש רק בישיבה בירושלים, והשנייה לאחר שנתמנה לראש הישיבה במודיעין עילית, והשלישית הלימוד אותו בסוף ימיו.

אך למחר מיד כשהגענו, רבינו אומר: "החלטתי! תשאלו! אני רוצה מלחמתה של תורה!"

לפעמים ממשיך תלמידו, שאלנו, ורבינו לא עונה! אמרתי לו: "לימדנו רבנו". רוצים אנו ללמוד מהרבי! אז רבינו אמר לי: תלמד את הרשב"א לבד, - "מחה אתה! בא עם פשט!" הוא לימד אותנו, צריך שכל אחד ירגיש אחריות פרטית שלו, להבין את הסוגיא! לא לסמוך על הרבי!

בחוליו האחרון מספר תלמידו, באתי אליו, אמרתי לו, רבינו, אי אפשר, בלי השיעורים, אי אפשר בלי השיחות! מתפללים שהרבי יחזור! אמר לי רבינו, "אל תחכו לי!" זו עצת היצה. כל אחד צריך בעצמו להתחזק! "במקום שאין איש השתדל להיות איש".

ואני תפילה

שעת בקר מוקדמת באחוזה ברכפלד שבמודיעין עילית. שחר חדש פורש את כנפיו על פינת יקרת של בני התורה. צלילי בתי התפילה המוסלמיים מהישובים הסמוכים נשמעים בקול. בפינות הרחוב רואים מתפללים זריזים אצים, נחפזים למנין הנץ' ב'ישועת דוד' או בקלויז הברסלבאי או ב'פרושים' וברחוב רבי עקיבא בבית מספר 22 בקומה הראשונה כבר החלה עבודת השחר.

מדירתו יוצא רבנו אט אט, חוצה את הכביש ומטפס את המדרגות בואכה בית ה', בנין הישיבה. בני הישיבה ברובם עוד נמים את שנתם, הן עוד זמן עד שיקיימו את השכמת הבקר לתפילה ובפתח בית המדרש נראית דמותו של רבנו עטורת הוד.

הוא צועד למקומו בבית המדרש ויושב ומתייחד עם קונו לפני התפילה. ואם חשבו שזה רק בשנים המאוחרות באחוזה ברכפלד, מספר לנו הגאון רבי צבי פרצוביץ שליט"א, הוא לימד את הבחורים מה זה תפילה. לא היה כזה דבר. ראו איך שהוא מתפלל. ראו שהוא היה מגיע כשעה לפני התפילה.

מקדים ובא

משגיח הישיבה הגאון רבי ראובן הכסטר סיפר לנו שרבנו היה מגיע לתפילה שעה קודם ויושב במקומו וראו שאומר משהו. בחז"ל מובא שמי

בתקופה הראשונה בהיותו רק בישיבה בירושלים, הוא מאד הצטנע וברח מכל תהילה ופרסום. היחידים שהסכים להעניק להם מתורתו היו רק אלו שראה בהם כי הם מבקשים באמת, ובחן זאת כמה פעמים עד שהסכים לכך. כך היתה דרכו בין בלימוד ובין בהנהגה כלפי אלו שבאו להתייעץ, רק כשראה שבאמת הם רוצים לשמוע את דעתו ולהתמיד בה, ענה להם, ואם לא, התחמק בחכמה.

זכורני, כשסיפר לי על כשנפתחת הישיבה במודיעין עילית ושהוא ישמש שם כראש הישיבה, רמז לי בבירור, שהוא היה רוצה להמשיך כמו שהיה עד היום בישיבה בירושלים, אבל משמייס גלגלו אחרת, ובגלל זה הוכרח להתפרסם יותר בגדלותיו בתורה עקב מסירת השיעורים הכלליים.

בשקיעותו בלימוד, מעשים שבכל יום שהיו צריכים להזכירו שהגיע זמן תפילת מנחה או ערבית וכדו'. היו תקופות שזכינו ללמוד שני סדרים ברציפות וכדו', דרכו בקביעות היתה בלימוד של שעות ללא היסח הדעת, ואם היה צריך להוציא אותו מריכוזו לדבר מה, היה נראה שמוציאים אותו מעולם אחר ששקוע בו עיקר חייו, זו התחושה שראינו בו בקביעות ובתמידיות.

לפעמים, מספר אחד מתלמידיו, אחרי שבועיים של יגיעה עצומה, בבירור כמה ממהלכי האחרונים בסוגיא, והוא עוקר הרים בפלפולו וטוחנם זה בזה, ואין פותה. לפעמים רבינו היה מציע מהלך, והיה נלחם עליו כארץ, ולעיתים הרב והתלמיד בשער אחד, ולא נזהרנו, ומיד נסוגנו לאחור במורא.

מסע ההלווה במודיעין עילית

העוה"ז ולהסיר את הרע מקרבינו ואז נוכל לראות באור של אמת את טוב ה' והנהגתו בעולם."

בדברים אלו היה עומד רבינו בפניא דמעלי שבתא עם פרוש כנפיה של השבת ומעורר את הלבבות להביט ולראות בבריאה את הבורא וטובו הגדול והשגחתו הנפלאה באור קדושת השבת, אשר רק על ידי זה נראה אור וזוהי הנשמה היתירה שנתנה בשבת לישראל.

לימים כשיצאו השיחות בספר הנפלא: 'הר יראה' כתב רבנו בהקדמתו: "התבוננות זו בקדושת השבת עיקר תכליתה היא ההתעוררות, וזהו כל עניינו של לימוד המוסר כי קול המוסר כקול השופר המעורר את האדם, וכמ"ש הרמב"ם אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורר ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וכאשר תבא בלב האדם ההתעוררות יבא עמה האור כמו שאמר הפייטן התעוררי התעוררי כי בא אורך וצריך שתהא ההתעוררות עד כדי אמירת שירה וכהמשך הפיוט עורי עורי שיר דברי ומצינו כי התורה עצמה נקראת שירה, כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ומה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום ובלילה שירה עמי."

התורה נקראת שירה כי היא המעוררת את הרגשת חיי העולם הבא, ולכן השבת שהיא האמונה שכל התורה עומדת עליה על ידי חיזוק האמונה מתחזקת הרגשת חיי הנצח אשר בתוכנו ומתוך כך בוקעת ועולה שירת נעים זמירות ישראל מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר לעתיד לבא ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים."

ומסיים בתפילה: 'דלו עיני לא- ל שוכן מרום נתן התורה אשר נתן לנו את השבת, ונזכה כולנו אנחנו וצאצאינו להיות עם מקדשי שביעי שומרי שבת כהלכתה עד כי יבא שילה בב"א."

רבי צבי פרוצוביץ שליט"א שמע מרבנו כי הבסיס לשיחותיו בענייני שבת מלכתא היו השיחות ששמע בצעירותו בירושלים מהגר"י סרנא זצ"ל בפניא דמעלי שבתא.

נושא בעול עם חברו

ניגש אליו בחור בישיבה לפני חתונתו ושאל אותו מה להתפלל מתחת לחופתו כידוע שהיא עת רצון? רבנו ענה לו: תתפלל על החברים שנשארו בישיבה ומצפים לזיווגם. והוא הסביר לו: אתה הרי לא יודע על מה להתפלל, ואם תכין רשימה ארוכה, הרי תשכח, תחשוב שיש מלך והוא רואה שאתה אוהב בנו אז הוא יעשה בשבילך מה שאתה רוצה.

אם הקב"ה רואה שאתה רוצה את הבנים שלו ודואג להם, הוא יעשה את כל מה שאתה צריך. כאלו תחושות הוא נתן לבחורים בישיבה. הוא היה אומר, נכון יש גלות השכינה אבל הקב"ה נמצא אתנו.

הוא לימד את הבחורים מה זה נושא בעול עם חברו. היה שומע כל דבר ומאד משתתף. פעם התפלל וראו שמאריך מאד ואמרו בישיבה שכנראה שמע משהו לפני מנחה. התברר שהוא שמע על מישהו שעשה

ועד השנים האחרונות כשידידו ובן דודו הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל שבת בישיבה במודיעין עילית ובדרך כלל היה מוסר שיעור בין קבלת שבת למעריב.

באותה שבת חרג מהרגלו ומסר שמועס' על יקרת התורה. בתוך הדברים אמר רבי רפאל: בחור שהולך להשתתף בחתונה של חב, כשסוגר את הגמרא, צריך לסגור עם 'קרעכץ' בלב' על כך שבשביל חתונה צריך לסגור את הגמרא...

כשירד ממדרגות הבימה, ראו בני הישיבה שרבי רפאל מחליף כמה משפטים עם רבנו ועוד לפני שהחזן התחיל 'ברכו', עלה רבנו שוב לבימה ואמר

שיחה בהיכל הישיבה בירושלים

את המשפט הבא: הראש ישיבה ר' רפאל אמר שנכון שבחור צריך להרגיש 'קרעכץ' כשסוגר את הגמרא בשביל חתונה, אבל לאולם החתונה הוא צריך להיכנס עם חיץ!

שיחות ליל שבת

מעת שהגיע רבנו לכהן בישיבת מיר באחוזה ברכפלד ולהתגורר במקום הוא החל למסור שיחות בישיבה לא רק באמצע השבוע אלא גם בליל שבת, בין קבלת שבת למעריב והיו רבים מתושבי אחוזת ברכפלד באים להתפלל בליל שבת בהיכל הישיבה כדי לשמוע את נועם מוסרו.

"שוב אנו זוכים לקבל את השבת המתנה הנפלאה לעם ישראל, כמאמרם ז"ל א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבט שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם. אכן כדי שנזכה למתנה זו צריך מעט התבוננות מה היא מתנתה של השבת, תני ר"ש בן יוחאי אמרה שבת לפני הקב"ה רבש"ע לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג א"ל הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך."

"על ידי העדות שמעידים ישראל ביום השבת על חידוש העולם מתאחדים יחדיו השבת וכנסת ישראל, וכאשר מתאחדים ישראל בקדושת השבת דבקים הם באמונת יוצרם, וזוהי המתנה טובה. אמנם כדי להגיע לחיבור והתאחדות עם האמונה צריך התבוננות ובהירות, כדי להביט ולראות את הבורא המקיים את עולמו, אבל העולם הזה מחשיך עינינו ואוטם לבבנו במראות שווא ותאוות זרות ואין אנו רואים בו את אור ה', לכן נתן לנו השי"ת את תורתו הקדושה אשר היא עדות נאמנה מאירת עיניים להאיר את חשכת

שמקדים לבוא לבית המלך, המלך אוהבו ושומע כל מה שהוא מבקש ממנו. ראינו ושמענו כמה הברכות שלו התקיימו וכמה נושעו בזכות תפילותיו.

כשסיפרו באשכבתיה דרבנו על הנהגתו זו להגיע שעה לפני התפילה, שמע זאת הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל וקיבל על עצמו הנהגה זו וכך נהג עד פטירתו שנה ומחצה אחרי רבנו.

כמה שפך דמעות כמים בתפילה על כל צרה. בקיץ תשע"ד נסע נסיעה מיוחדת לליקוד. כשחזר, מספר לנו רבי ראובן הכסטר, שאלתי אותו על הנסיעה, ואמר שהיה קשה לו מאד לשמוע כל כך הרבה צרות של אנשים.

באחד הבקרים לפני התפילה הוא שמע על טרגדיה שקרתה (פטירתו הפתאומית של הגאון רבי אלי' ברוך פינקל זצ"ל), רוב הציבור לא שמעו עליה עדין. לפני שמונה עשרה שהגיעו לצ"ור ישראל קומה בעזרת ישראל' הוא פרץ בבכי וכולם הבינו שקרה משהו.

לשמוע אל הרינה

ואם כך היתה נראית תפילתו של רבנו ב'סתם יום של חול' על אחת כמה וכמה שהגיעו ימי הרחמים והסליחות. כבר מתחילת חודש אלול ראו אצל רבנו את ה'הכנה רבתי' לקראת היום בו עומדים לחלות פני מלך.

כשהגיע בקר ראשון של סליחות, היה ניצב רבנו בשעה היעודה ליד התיבה וכשרק היה פותח ב'אשרי יושבי ביתך' קולו הביא להתעוררות בין מאות בני הישיבה ואברכיה שהצטרפו לסליחות הראשונות בהיכל הישיבה כמו תושבים נוספים מאחוזה ברכפלד.

קולו המתחנן של רבנו היה נשמע בעוז בתחילת הפזמון: "הט אזנך ממרום יושב תהילה לשמוע אל הרינה ואל התפילה". וכשהגיע ל"זוחלים ורועדים מיום בואך" קולו החל לרעוד והקהל הרב התעורר בעקבותיו.

כך היתה ה'הכנה דרבה' לקראת יום הדין והמשפט.

שיחותיו המדוממות

רבנו ברוב שיחותיו היה מעורר על צער השכינה וצערן של ישראל, ומרומם הלבבות להתאוות לגילוי כבוד שמים, והרמת קרנם של ישראל, וכמו שאמרו בתנא דבי אליהו (פרק ד); "כל חכם וחכם מישראל שיש בו דברי תורה לאמתו ומתאנח על כבודו של הקב"ה ועל כבודן של ישראל כל ימיו ומחמד ומתאוה ומצפה על כבוד ירושלים ועל בית המקדש ועל הישועה שתצמיח בקרוב בימינו ועל כינוס גליות מיד שורה רוח הקודש בקרבנו."

תלמידים וותיקים זוכרים את השיחה הראשונה בה רבנו דיבר על הפסוק: 'אתה כוננת מישירים' והקריא בהתרגשות את דברי רש"י: 'פשרה ושימת שלום בין אנשים, כוננת באמרך כי תראה חמור שונאך רובך, ומי הוא שיראה את שונאו גומל לו חסד שלא ידבנו ליבו לחבקו ולנשקו'. רבנו התרגש ופרץ בבכי של התרגשות מדרגות בבין אדם לחברו.

עול והוא אמר זה יכול לגרום להרוס חצי עיה, ככה הרגיש את הצער.

פעם רצו לשלוח בחור מהישיבה והוא אמר: חשבתם מה האבא ירגיש? מה האימא תרגיש?

ביום ההלוויה של מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל שנפטר בפתאומיות והבחורים היו בהלם, היה חתונה בלילה של בחור מהישיבה. הבחורים היו מדוכדכים שעות ספורות אחרי ההלוויה, ורבנו הגיע להשתתף ועשה רקידה מיוחדת, והסביר שביום הזה אולי הבחורים לא ישמחו ולכן יצא מכליו. שאלו אותו אחר כך: איך הוא יכל? והוא אמר הרי אנחנו מצווים על 'צהלתו בפניו ואבלו בלבו'.

מתאר לנו אחד התלמידים: כשאני נזכר ברבנו אני נזכר ביום חתונתי! המולה של החופה, והרצון להספיק עוד לפני השקיעה, נוספה גם התרגשותו של החתן העומד ברגע המכונן של חייו, והוא הפך לנבון מעט, מבוכלב יותר, ולא מרוכז בכלל. ברגע זה פרחו מזכרונות ההנחיות, העצות וההמלצות.

היחיד ששם לב, היה רבנו זצ"ל, ראש הישיבה, שנקרא אחר כבוד לסידור הקידושין, ונתן עיניו ולבו לחתן הנבון. ראשית, הישיר מבט לעיניו של החתן, וחיך אליו באהבה גדולה. ואז פנה אליו בקול הכי רגוע בעולם, כאילו אין שקיעה ואין כתובה, ואין מחותנים לחוצים: כעת אתה הולך לקדש את אשתך. ובכן, תיקח את הטבעת וכו', והיה הולך ומונה את סדר הקידושין כמונה מעות, ברוגע גדול, בחיך רחב, שהשיב את לבו של החתן, ואת ריכוזו האבוד.

והחיך הקריטי הזה, ממשיך התלמיד ומתאר בהתרגשות כשעיניו צועפות דמעות, החיך הזה מתחת לחופה, עודנו עומד לנגד עינינו, וקולך הרגוע והשלו המתאר את נתינת הטבעת מצטלצל שוב באזנו, והן כמו מבקשות לשמוע שוב את הקול.

'אהבה על הבריות'

ראש הישיבה הגאון רבי אברהם יצחק ברזל זצ"ל משמיע באזנו את תחושתו: בחור מהישיבה שאל אותי, האם גם אני יכול להיות כמו רבנו זצ"ל או שרבנו נולד כך עם מידותיו המיוחדות?

אמרתי לו שבלי שום ספק שהוא עבד על עצמו. היו לו ניסיונות כמו לכל אחד. מה שזכה לכזה אור פנים שכולם נהנו לראות אותו והחיך שלו זה זכיה מהשמיים. היה תמיד מדבר בשיחות על 'אהבת' - 'אהבה על הבריות' להאריך את הקב"ה על כולם. אבל הייתה לי הרגשה מה זכה רבנו.

בפרקי אבות כתוב: 'כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר'. למה לא כתוב 'כל העוסק בתורה' מה זה 'מקיים'? יש מושג 'לקיים' את התורה! שהתורה תהיה מקוימת, שגם אחרים ירצו ללמוד בעקבותיו. מי שלומד מעוני, בדרך כלל לא גורם חשק ללמוד, רואים אותו מסכן, רץ לגמ"חים ולבלי חובות, נכון הוא צדיק גדול, אבל לא גורם לאחרים ללמוד תורה, אבל מי שבכל זאת 'מקיים' סופו לקיימה מעושר.

רבנו זצ"ל בצעירותו היה במצבי דחק גדול. שמעתי שבדירתו ברח' מלאכי הייתה עניות, אבל תמיד בשמחה וכולם אהבו להיכנס לביתו, הוא תמיד גרם שגם אחרים ירצו ללמוד, והוא זכה ש'סופו לקיימה מעושר' הוא קנה את האור פנים המופלא שלו.

בחלק הזה ודאי שאפשר ללמוד ממנו וכל אחד יכול להגיע אם קצת עובד על עצמו. דבר נוסף שהוא לימד את הדור שלנו, שמלוות לא מפסידים! הוא ויתר על הרבה דברים ורק הרוויח.

אמרתי לבני הישיבה מוסיף הגר"י ברזל, יכול להיות שיגדל תלמיד חכם כמו רבנו ויגדל גדול במידות כמו רבי אריה, אבל החיך שלו, זה כבר לא יהיה. הלב טוב שלו שהיה מעודד ומחזק ואת זה כל אחד הרגיש. חז"ל אומרים: 'גדול המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב' - חלב נותנים לילדים, זה בונה את העצמות זה מגדל ומחזק, אבל חיך טוב זה יותר

מגדל מאשר חלב. אבל לא סתם חיך, חיך שבא מלב לא חיך מבחוץ.

מי קיבל את הברכה של 'ולבן שיניים מחלב', גור אריה יהודה? מי שזכה למלכות מגיע ללבן שיניים מחלב. לרבנו הייתה מלכות, אצילות מופלאה כזו ולב כזה עם חיך אחד יכול להחיות בני אדם. כל כך אהוב היה על בני הישיבה.

אנחנו צריכים ללמוד ממנו, מוסיף הרב ברזל, לא לחשוב רק על עצמו לחשוב על טובת השני ברוחניות ובגשמיות. כמה דמעות שפך כמה בכה בתהילים על כל חולה ששמע, לשמוע את התהילים שהיה אומר בישיבה, היה מעורר את הלבבות, הרגשו את הנשיאה בעול.

אהבת ישראל

מספר לנו הרב יעקב גוטמן ראש עיריית מודיעין עילית: הגיעו השב"כ להכיר את הציבור החרדי הכל היה בחשאי הבאתי אותם לישיבה, ראש השב"כ התעניין מה לומדים ולמה צועקים, נכנסנו אל רבנו לחדר ושאל מי הם אמרתי לו שיש להם תפקידים סודיים והם מסכנים חיים.

הוא אמר להם: לשמור את הפה כשאתה יודע על דבר ושותק איזה מידה נשגבה זאת, זה ממש שבירת המידות, קחו את הכוח הזה תשפיעו על המשפחה לדבר רק דברים טובים ולאהוב אחד את השני, ראש השב"כ התפעל איזה אהבת ישראל יש פה, הוא בירך כל אחד בלבביות, ורושם רב הוא עשה עליהם.

רבי אליעזר טורק שליט"א מספר לנו בהתרגשות על הבקר האחרון. בחודשים האחרונים, כל בקר הייתי מגיע לישיבה אחרי תפילת שחרית, ישבנו בחדרו ללמוד 'פלא יועץ' יחד עם כמה מבני החבורה. בבקר האחרון יום שלישי ה' באב תשע"ו, רבנו סיים וקרא את הפסוק: 'והסר כעס מליבך והעבר רעה מבשרך', וביך בבקר טוב עם חיך, זו היתה הצוואה שלו עבורנו.

לא יכבה נר

תלמידו המסור נחפז והזדרז להביא לחדר תאורת 'לוקסים', לאורם המשיך ראש הישיבה את לימודו בכל עומק עיונו.

תלמיד אחר שנחשף למראה, הזדרז להנציח את התמונה המדהימה. תלמיד אחר תיאר בקולמוסו המחונן את התמונה ואת הסיפור שמאחוריה:

לילה אחד נפל החשמל בקומת ביהמ"ד של הישיבה בברכפלד, בה גם שכן חדרו של רבנו זצ"ל. ראש הישיבה היה שקוע אז בלימודו, ואל החדר נזקק תלמיד שדאג לשלמו. רבנו, שהיה שקוע בלימודו, העדיף להמתין בחדר עד שישבו האור, ולהמשיך בשגרת תלמודו.

לא יכבה בלילה נר

לילה בחדרו של ראש הישיבה,

יושב הוא, הוגה בשעשועיו בחדוה:

אמרה נשבית, פה מתיר אם יכול לאסור,

נר מצוה דולק, ותורה - אוי, תורה - אור.

ולפתע באחת, פוסקת, חדלה לה השירה,

בחדר פושטת עלטה, כבה נוגה ואורה:

הפסקת חשמל זמנית הוכרזה באיזור,

חשך עולם בעד הרא"ש, רי"ף ובעל המאור.

תלמיד מזדמן לחדר אפוף החשיכה,

ומצוקתו של רבו, לו אינה מניחה:

למקום מחיש 'לוקס', למלא מקום הזרקור,

ושבה השירה להתנגן, לילה כיום - ויהי אור!

והיה רבי אריה יושב, את עיניו מאמץ בקושי,

מתרפק על תלמודו, בלילה אינתיך נפשי.

נוקפות השעות, חשמל אין -

אך בחדר אור גדול בוקע,

תיכף מוכן השיעור, למסרו בעיזו,

בתעצומות נחל נובע:

נסללה המסילה, האיר הברק, ויהי העקוב למישור,

נשמת אדם באור פני מלך לאור.

ימים אלו שמתאבלים על חורבן הבית - ימי התבוננות הם

ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן (הפטורה - ישעיהו א, ג).

להתבונן ולחשוב. יהודי אינו יכול לעשות מעשים משום שהוא נמשך אליהם לפי טבעו. אלא קודם לכל הוא צריך לעמוד ולהתבונן, זו תכלית התוכחה, לעורר את האדם להתבונן. כל החילוק בין אדם לבהמה הוא בכח ההתבוננות. מי שחי בלא התבוננות הרי הוא נחשב לבהמה, ואולי אף גרוע מזה.

- אלו הם דברי תוכחה! איך לא חושבים, איך לא מתבוננים ואיך אדם מפקיר את עצמו לחיות כמו בהמה? אין תוכחה גדולה מזו!

מעתה, אחר שלמדנו כי עיקר התוכחה היא להתבונן, יש לשים לב היטב במה עלינו להתבונן בימים אלו של ערב תשעה באב. שהרי כידוע יש שייכות בין פרשת השבוע למאורעות אותו השבוע, וממילא אין זה מקרה שהפטרה זו נאמרת דוקא עתה, ולפיכך אנו צריכים להתבונן בהתבוננות המיוחדת לימים אלו, של ימי החורבן והפורעות, ובתפילה שכיון שנתאבל כראוי, נזכה ונראה בבניינה במהרה בימינו.

שיחות רבי נתן צבי

יודעים מי הבעלים שלהם, מי מפרנס אותם ואילו כלל ישראל לא יודעים ולא מכירים. דברי הנביא הם תוכחה גדולה, ולא פחות מכך - פלא גדול, איך ישראל לא מכירים בכך?

אמנם ביאור הדבר, נמצא במקרא עצמו: "ישראל לא ידע" - כי "עמי לא התבונן". שור וחמור, מטבעם, יודעים מי הבעלים עליהם. אין להם בחירה אם לדעת אם לאו, ואין באפשרותם שלא להכיר בבעליהם. הם רואים מי מנהיג אותם, מי חורש בהם ומי מאכיל אותם באבוס. אולם לעם ישראל, יש אפשרות לעצום את העיניים ולא להכיר לאדם יש אפשרות לבחור, להחליט אם הוא מכיר מי מפרנס אותו ומי מחיה אותו, או להמשיך לחיות בעיניים סגורות. איך מחליטים באופן הנכון? רק על ידי התבוננות. מי שלא מתבונן, לא בוחר ולא מחליט. זו התוכחה "עמי לא התבונן"! עם ישראל לא עמד

דרש מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל: פרשה זו - פרשת דברים, נקראת בכל שנה בשבת שקודם לתשעה באב, ובודאי שאין זה מקרה, אלא יש בכך ללמדנו כי ימים אלו הם זמן של תוכחה,

יהודי אינו יכול לעשות מעשים משום שהוא נמשך אליהם לפי טבעו. אלא קודם לכל הוא צריך לעמוד ולהתבונן

"אלה הדברים - דברי תוכחות". ויש לעמוד על השייכות בין תקופה זו של ימי האבלות על חורבן בית אלוקינו, לבין מסירת התוכחה בזמן זה.

בהפטרה של פרשה זו, מוכיח ישעיהו הנביא את ישראל (ישעיהו א, ג): "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן". שור וחמור

מבאר רבותינו < המשך מעמ' 2

בצאתי ממצרים - בצאתי מירושלים

בפתח קובץ 'התבונה' שיצא לאור על ידי תלמידי ישיבת מיר שהגיעו לארה"ב אחרי המלחמה הנוראה - בה נחרבה יהדות אירופה עד היסוד ומרכזי התורה נהרסו ונשרפו, כתב הגאון רבי אריה ליב מאלץ זצ"ל מהאריות שבחבורה, דברי חיזוק נפלאים שהיה אומר מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל:

כאשר מתבוננים בקורות אומתנו הקדושה בזמן החורבן, ריבוי של גזירות וצרות, שבר אחר שבר וגולה אחר גולה, ומעיינים בדברי חז"ל וסיפוריהם על הזמן ההוא, עומדים אנו משתוממים מהמחזה שנגלה לנו, כל חורבן הבית על כל תוצאותיו לא הזיזם אף זיז קל מאמונתם הקדושה ולא נפלה רוחם בקרבם.

כשמדפדים במדרש איכה רואים אנו את חוזק לבם וגבורת נפשם, תקיפות בטחונם ואומץ רוחם, כאילו כל הצרות והחורבן לא נגע ללבם כלל, וכאילו הכל על מכונו עומד.

הנהגת הקב"ה למעלה מדרך הטבע, הנהגה נסית שהכל משועבד לרצונו ית.

ולעומת זאת, מה חסר היה "בצאתי מירושלים"? ראו בחוש עונש לעוברי רצון, מה זה חטא ועונשו, "ראו מה עבירה עושה" (קינוח, יד), "חטא חטאה ירושלם על כן לנידה היתה". למדו מהו עונש של למעלה מדרך הטבע, בלתי מושג בטבע כלל, הכירו כי "רע ומר עזבך את ה'", "הסתרת פניך הייתי נבהל". וכי אין מתברר מזה שאין הצלחה אחרת זולת קרבת ה' ובהסתרתו כל השאול נמצא עד בלי תכלית! וכי אין יוצא מזה שהכל משועבד לרצונו ית, ברצונו בונה וברצונו מחריב?

ומה פלא אם דוקא מכל החורבן, מכל ההשמדות וההריגות באופן משונה למדו והתחזקו באמונה באופן חושי לא פחות מאשר "בצאתי ממצרים".

נתבונן נא זה בציור ח: רואים לעין השמש התשת כח של מעלה באופן כל כך נורא, טיטוס הרשע נכנס לבית קדשי הקדשים וגידר את הפרוכת בעזות מצח באין מוחה, ואין זה מזיז כלום!

ולא עוד אלא אדרבה מוצאים אנו שאמונתם היתה כל כך חזקה וחושית באופן היותר גדול ועצום, עד שתינוקות של אותו הדור בני שנה ושנתיים מסרו נפשם על קדושת השם, עד כדי למשש בידים.

ומזה מתברר יסוד גדול, תורת "הסתר פנים" אינה נופלת במאומה מתורת "הארת פנים".

ועל זה יסד הפייטן הקינה "בצאתי ממצרים - בצאתי מירושלים", להורות שתשעה באב שקול הוא כמו חג הפסח. וכי מה למדנו מן "בצאתי ממצרים" שהיה מצב של הארת פנים נפלאה? שכר ועונש! מיששו ביד שכר מצוה, באור פני מלך חיים; הכרת שם ה';